

ТЕХНІКА ТА ПРИСТРОЇ НВЧ ДІАПАЗОНУ

УДК 621.372.828

ДІПЛЕКСЕРИ САНТИМЕТРОВОГО ТА МІЛІМЕТРОВОГО ДІАПАЗОНІВ ДОВЖИН ХВИЛЬ НА ОСНОВІ ПОЗДОВЖНІХ ІНДУКТИВНИХ ДІАФРАГМ

Єжов О.В., Омеляненко М.Ю., Турєєва О.В.

Представлено нову конструкцію хвилеводного діплексера з плечима, розташованими в H -площині, та E -площинними фільтрами. Розроблено програму електродинамічного аналізу, синтезу та оптимізації розмірів діплексера.

Вступ

Бурхливий розвиток техніки сантиметрового та міліметрового діапазонів довжин хвиль спонукає до створення малогабаритних високотехнологічних додатків для масового виробництва вузлів відповідної апаратури з характеристиками, що відповідають сучасному рівню вимог до них. В роботі розглянута нова конструкція хвилеводного H -площинного діплексера з хвилеводно-планарними інтегральними фільтрами в E -площині (рис.1). Описані в літературі діплексери з T -з'єднаннями [1-3] мають значні габарити та складну конструкцію, а E -площинні діплексери [2] не дозволяють незалежно змінювати смуги пропускання фільтрів, бо фільтри в обох плечах виконані на єдиній пластині. Запропонована конструкція розташована в H -площині, але плечі діплексера мають спільну вузьку стінку, що значно зменшує розміри та спрощує технологію виготовлення пристрою. Завдяки простоті та використанню інтегральних хвилеводно-планарних фільтрів конструкція відповідає сучасному рівню з точки зору як електричних, так і масо-габаритних та технологічних показників. Оскільки метало-діелектричні хвилеводно-планарні фільтруючі структури внаслідок наявності діелектрика в місці найбільшої напруженості електричного поля мають більші втрати, ніж металеві структури, то для фільтрації в даній конструкції використовуються фільтри саме на металевих індуктивних поздовжніх діафрагмах в прямокутному хвилеводі.

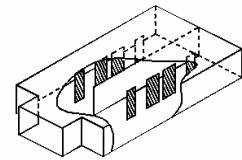

Рис. 1.

Теоретичні викладки

Діплексер (рис.2а) складається з вхідного плеча 1, вихідних плечей 2 і 3, в яких на відстанях d_1 та d_2 від краю перегородки 6 розташовані фільтри на індуктивних смужках (відповідно 4 і 5), та надрозмірної області 7. З метою аналізу конструкцію було розбито на базові блоки: з'єднання хвилеводів різної ширини (стрибок ширини в H -площині); відрізок

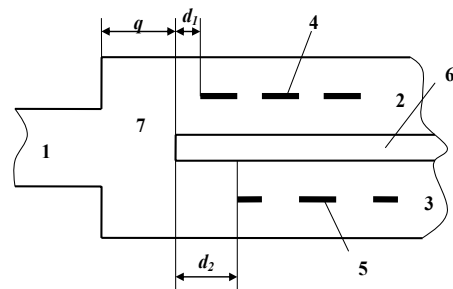

Рис. 2а

регулярного прямокутного хвилеводу; розгалуження хвилеводу в H -площині; металева смужка в прямокутному хвилеводі.

На рис.2б представлена еквівалентна схема дуплекера, що складається з матриці з'єднання хвилеводів в H -площині S_1 , відрізка хвилеводу надрозмірної ширини довжини q , матриці розгалуження хвилеводу S_2 , відрізків хвилеводів d_1 і d_2 , матриць фільтрів S_{f1} і S_{f2} , що складаються, в свою чергу, з матриць розсіювання індуктивних діафрагм в прямокутному хвилеводі S_i' і S_i'' , розділених відрізками хвилеводів довжинами l_i' , l_i'' відповідно. Розглянемо процес пошуку матриць розсіювання базових блоків.

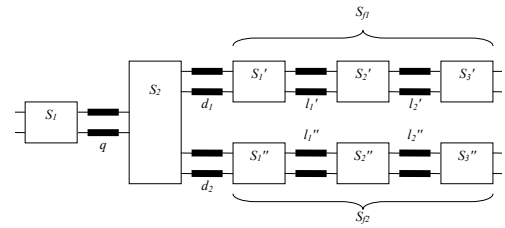

Рис.2б

1. *Неоднорідність у вигляді з'єднання хвилеводів різної ширини.* При падінні хвилі H_{10} на таку неоднорідність з боку області I (рис.3) електричне та магнітне поля в областях до і після неоднорідності можна записати як:

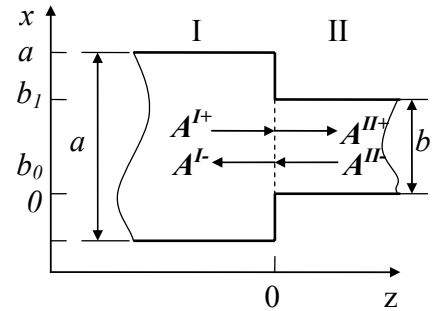

Рис.3. Неоднорідність в прямокутному хвилеводі – стрибок ширини хвилеводу

$$E_y^{(v)} = \sum_{m=1}^{\infty} A_m^{v+} Q_m^v(x) e^{-i\beta_m^v z} + \sum_{m=1}^{\infty} A_m^{v-} Q_m^v(x) e^{i\beta_m^v z}, \quad (1)$$

$$H_x^{(v)} = -\sum_{m=1}^{\infty} A_m^{v+} \frac{Q_m^v(x)}{Z_m^v} e^{-i\beta_m^v z} + \sum_{m=1}^{\infty} A_m^{v-} \frac{Q_m^v(x)}{Z_m^v} e^{i\beta_m^v z}, \quad (2)$$

де індекс $v=I, II$ вказує належність величини до області I або II, відповідно; A_m^{v+} , A_m^{v-} – амплітуди падаючої та відбитої хвиль m -ї моди; $Q_m^v(x)$ – ортогональні нормовані власні функції; β_m^v – постійна розповсюдження m -ї моди; Z_m^v – хвильовий опір m -ї моди.

На межі областей ($z=0$) поля мають бути рівні. Якщо при цьому помножити обидві частини (1) і (2) на $Q_n^v(x)$ та інтегрувати по ширині хвилеводів, то, враховуючи ортогональність функцій $Q_n^v(x)$, отримуємо

$$A_n^{I+} + A_n^{I-} = \sum_{m=1}^{\infty} (A_m^{II+} + A_m^{II-}) \int_{b_0}^{b_1} Q_m^{II}(x) Q_n^I(x) dx, \quad \sum_{m=1}^{\infty} (A_m^{I+} + A_m^{I-}) \int_{b_0}^{b_1} Q_m^I(x) Q_n^{II}(x) dx = A_n^{II+} + A_n^{II-}.$$

Обмежуючись скінченною кількістю мод N_A в області I і N_B в області II, записуємо в матричному вигляді

$$\begin{cases} A^{I+} + A^{I-} = \mathcal{K}(A^{II+} + A^{II-}) \\ \mathcal{L}(-A^{I+} + A^{I-}) = -A^{II+} + A^{II-} \end{cases}, \quad (3)$$

де

$$\hat{N}_{n,m} = \int_{b_0}^{b_1} Q_m^{II}(x) Q_n^I(x) dx, \quad N=1 \dots N_A, \quad m=1 \dots N_B, \quad (4)$$

$$\hat{E}_{n,m} = \frac{Z_n^{II}}{Z_m^I} \int_{b_0}^{b_1} Q_m^I(x) Q_n^{II}(x) dx, \quad N=1 \dots N_B, \quad m=1 \dots N_A. \quad (5)$$

Перегрупувавши (3), отримуємо залежність амплітуд відбитих хвиль від падаючих, тобто коефіцієнти матриці розсіювання

$$\begin{cases} A^{I-} = \mathcal{C}(\hat{N}\hat{E} - \hat{E})A^{I+} + 2\mathcal{C}\hat{N}A^{II-} \\ A^{II+} = 2\hat{E}\hat{E}A^{I+} + \hat{E}(\hat{E} - \hat{N}\hat{E})A^{II-} \end{cases}$$

де $\hat{E}$ – одинична матриця, $\mathcal{C} = (\hat{E} + \hat{N}\hat{E})^{-1}$, $\hat{E} = (\hat{E}\hat{N} + \hat{E})^{-1}$.

Підставляючи в (4), (5) вирази для $Q_n^V(x)$, маємо

$$\hat{N}_{n,m} = \frac{2m}{b\pi\sqrt{ab}} \frac{1}{\left(\frac{n}{a}\right)^2 - \left(\frac{m}{b}\right)^2} \left[\sin\left(\frac{n\pi b_1}{a}\right)(-1)^m - \sin\left(\frac{n\pi b_0}{a}\right) \right], \quad \hat{E}_{m,n} = \frac{\beta_n^A}{\beta_m^B} \hat{N}_{n,m}.$$

2. Матриця розсіювання розгалуження хвилеводу (рис.4) при збудженні хвилею H_{10} . Як і раніше, необхідно записати вирази для складових електромагнітного поля в трьох областях. У відповідності до рис.4 можна записати, враховуючи лише перші N_A , N_{B1} і N_{B2} моди відповідно в областях I, II, III, умову рівності полів на границі $z=0$:

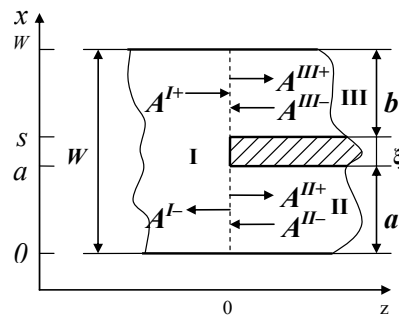

Рис.4 – Неоднорідність в прямокутному хвилеводі – розгалуження хвилеводу

для електричного поля:

$$\sum_{m=1}^{N_A} (A_m^{I+} + A_m^{I-}) Q_m^I(x) \text{ при } x \in [0; W] = \begin{cases} \sum_{m=1}^{N_{B1}} (A_m^{II+} + A_m^{II-}) Q_m^{II}(x) \text{ при } x \in [0; a] \\ 0 \text{ при } x \in [a; s] \\ \sum_{m=1}^{N_{B2}} (A_m^{III+} + A_m^{III-}) Q_m^{III}(x) \text{ при } x \in [s; W] \end{cases} \quad (6)$$

для магнітного поля:

$$\sum_{m=1}^{N_A} \frac{-A_m^{I+} + A_m^{I-}}{Z_m} Q_m^I(x) \text{ при } x \in [0; W] = \begin{cases} \sum_{m=1}^{N_{B1}} \frac{-A_m^{II+} + A_m^{II-}}{Z_{1m}} Q_m^{II}(x) \text{ при } x \in [0; a] \\ J_{\text{пов}} \text{ при } x \in [a; s] \\ \sum_{m=1}^{N_{B2}} \frac{-A_m^{III+} + A_m^{III-}}{Z_{2m}} Q_m^{III}(x) \text{ при } x \in [s; W] \end{cases} \quad (7)$$

Шляхом множення (6) на $Q_n^I(x)$, а (7) послідовно на $Q_n^{II}(x)$ і $Q_n^{III}(x)$ з подальшим інтегруванням отриманих виразів по ширині хвилеводів відпо-

відно I, II і III отримуємо систему матричних рівнянь:

$$\begin{cases} A^{I+} + A^{I-} = \mathcal{K}_1(A^{II+} + A^{II-}) + \mathcal{K}_2(A^{III+} + A^{III-}) \\ \mathcal{E}_1(-A^{I+} + A^{I-}) = -A^{II+} + A^{II-} \\ \mathcal{E}_2(-A^{I+} + A^{I-}) = -A^{III+} + A^{III-} \end{cases}, \quad (8)$$

де

$$\mathcal{K}_{1n,m} = \int_0^a Q_m^{II}(x) Q_n^I(x) dx, \quad N=1 \dots N_A, m=1 \dots N_{B1}, \quad (9)$$

$$\mathcal{K}_{2n,m} = \int_s^W Q_m^{III}(x) Q_n^I(x) dx, \quad N=1 \dots N_A, m=1 \dots N_{B2}, \quad (10)$$

$$\mathcal{E}_{1n,m} = \frac{Z_{1n}}{Z_m} \int_0^a Q_m^I(x) Q_n^{II}(x) dx, \quad N=1 \dots N_{B1}, m=1 \dots N_A, \quad (11)$$

$$\mathcal{E}_{2n,m} = \frac{Z_{2n}}{Z_m} \int_s^W Q_m^I(x) Q_n^{III}(x) dx, \quad N=1 \dots N_{B2}, m=1 \dots N_A. \quad (12)$$

Щоб знайти елементи матриці розсіювання, необхідно перетворити систему (8) до вигляду

$$\begin{cases} A^{I-} = S_{11}A^{I+} + S_{12}A^{II-} + S_{13}A^{III-} \\ A^{II+} = S_{21}A^{I+} + S_{22}A^{II-} + S_{23}A^{III-} \\ A^{III+} = S_{31}A^{I+} + S_{32}A^{II-} + S_{33}A^{III-} \end{cases} \quad (13)$$

Для цього останні два рівняння системи (8) множимо відповідно на $\mathcal{K}_1$ і $\mathcal{K}_2$ та додаємо до першого; далі отриманий вираз підставляємо в останні два рівняння. В результаті отримуємо:

$$\mathcal{S} = \begin{bmatrix} \mathcal{U}_1 \mathcal{U}_2 & 2\mathcal{U}_1 \mathcal{K}_1 & 2\mathcal{U}_1 \mathcal{K}_2 \\ \mathcal{E}_1(\mathcal{E} - \mathcal{U}_1 \mathcal{U}_2) & \mathcal{E} - 2\mathcal{E}_1 \mathcal{U}_1 \mathcal{K}_1 & -2\mathcal{E}_1 \mathcal{U}_1 \mathcal{K}_2 \\ \mathcal{E}_2(\mathcal{E} - \mathcal{U}_1 \mathcal{U}_2) & -2\mathcal{E}_2 \mathcal{U}_1 \mathcal{K}_1 & \mathcal{E} - 2\mathcal{E}_2 \mathcal{U}_1 \mathcal{K}_2 \end{bmatrix},$$

де $\mathcal{U}_1 = (\mathcal{E} + \mathcal{K}_1 \mathcal{E}_1 + \mathcal{K}_2 \mathcal{E}_2)^{-1}$, $\mathcal{U}_2 = -(\mathcal{E} - \mathcal{K}_1 \mathcal{E}_1 - \mathcal{K}_2 \mathcal{E}_2)$.

Підставивши в (9)-(12) вирази для власних функцій та проінтегрувавши, отримаємо:

$$\mathcal{K}_{1n,m} = \frac{2m}{a\pi\sqrt{aW}} \frac{(-1)^m \sin\left(\frac{n\pi a}{W}\right)}{\left(\frac{n}{W}\right)^2 - \left(\frac{m}{a}\right)^2}, \quad N=1 \dots N_A, m=1 \dots N_{B1};$$

$$\mathcal{E}_{1m,n} = \frac{\beta_n}{\beta_{1m}} \mathcal{K}_{1n,m}, \quad N=1 \dots N_A, m=1 \dots N_{B1};$$

$$K_{2n,m} = -\frac{2m}{b\pi\sqrt{bW}} \frac{\sin\left(\frac{n\pi s}{W}\right)}{\left(\frac{n}{W}\right)^2 - \left(\frac{m}{b}\right)^2}, \quad N=1\dots N_A, m=1\dots N_{B2};$$

$$E_{2m,n} = \frac{\beta_n}{\beta_{2m}} K_{2n,m}, \quad N=1\dots N_A, m=1\dots N_{B2}.$$

3. Матриця розсіювання металеві смужки в прямокутному хвилеводі (рис.5) - з'єднання матриць розсіювання двох розгалужень хвилеводів (1,2) з двома матрицями відрізків прямокутних хвилеводів (3, 4).

Результати розрахунків

Методика синтезу дуплексера базується на тому явищі, що в смугі пропускання фільтра в одному плечі в іншому завдяки властивостям E-площинних фільтрів створюється режим, близький до режиму короткого замикання. Тому в першому наближенні розрахунок довжин відрізків хвилеводів q, d_1, d_2 (рис.2) можна виконувати при наявності електричних стінок в одному чи іншому плечі дуплексера. Різниця фаз коефіцієнта відбиття реальних фільтрів та короткого замикання компенсується корекцією довжин відрізків d_1 та d_2 . Уточнення розмірів дуплексера проводиться за програмою оптимізації з цільовою функцією

$$F(q, d_1, d_2) = \frac{1}{n_f} \left(\sum_{f=f_{min 1}}^{f_{max 1}} \langle \text{КСХ}_1(q, d_1, d_2, f) + \text{КСХ}_2(q, d_1, d_2, f) \rangle + \sum_{f=f_{min 2}}^{f_{max 2}} \langle \text{КСХ}_1(q, d_1, d_2, f) + \text{КСХ}_3(q, d_1, d_2, f) \rangle \right)$$

де КСХ_i – КСХ від i -го порту; $f_{min i}, f_{max i}$ – нижня и верхня частоти i -го каналу ($i=1, 2$); n_f – кількість частот в смугі пропускання каналного фільтра, де розраховується КСХ.

На основі наведеного алгоритму проведено розрахунок дуплексера з чотирьохрезонаторними фільтрами для смуги частот 7912...7996 МГц та 8178...8262 МГц.

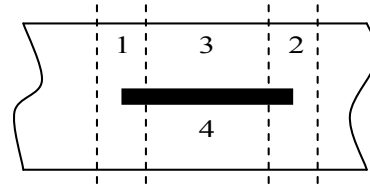
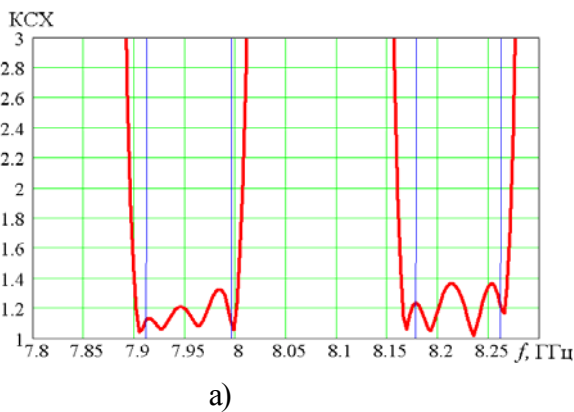

Рис.5. Декомпозиція металеві смужки в прямокутному хвилеводі

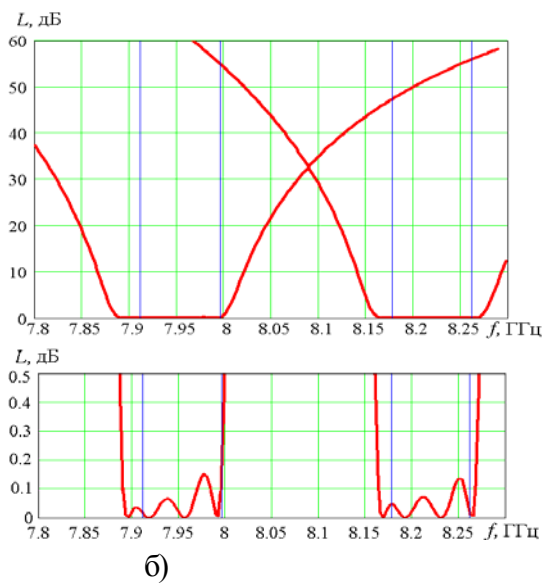

Рис.6.

Частотні залежності КСХ вхідного плеча та втрат в каналах дуплексера наведені на рис.6 а і б, відповідно.

Висновки

Запропонована конструкція хвилеводного дуплексера з плечима в *H*-площині та *E*-площинними фільтрами, для якої створена комп'ютерна програма електродинамічного аналізу та оптимізації. Побудована методика синтезу апробована при проектуванні дуплексера з чотирьохрезонаторними фільтрами для смуги частот 7912...7996 МГц та 8178...8262 МГц і може використовуватись при конструюванні дуплексерів сантиметрового та міліметрового діапазонів довжин хвиль даної та схожих конструкцій.

Література

1. Yu Rong, Hui-wen Yao, K.A. Zaki and T. Dolan. Millimeter wave H-plane duplexers // 1999 Vol. III [MWSYM] – PP. 1347-1350.
2. Dittloff J., Arndt F. Rigorous Field Theory Design of Millimeter-Wave E-Plane Integrated Circuit Multiplexers // IEEE Trans.: V. MTT-37.– 1989.– No. 2.– PP. 340-350.
3. Dittloff J., Arndt F. Computer-Aided Design of Slit-Coupled H-Plane T-Junction Duplexers with E-Plane Insert Filters//IEEE Trans. MTT-36. 1988. No.12. PP.1833-1840.
4. Маттей Д.Л, Янг Л., Джонс Е.М.Т. Фильтры СВЧ, согласующие цепи и цепи связи – М: Связь, 1972
5. Омеляненко М.Ю., Цымбал В.И. Синтез интегральных фильтров на основе частично заполненных волноводов // Радиотехника.– 1984.– № 5.– С.65-67.

<p>Ежов А.В., Омеляненко М.Ю., Туреева О.В. Дуплексеры сантиметрового и миллиметрового диапазонов длин волн на основе продольных индуктивных диафрагм Представлена конструкция волноводного дуплексера с плечами, расположенными в <i>H</i>-плоскости, и <i>E</i>-плоскостными фильтрами. Разработана программа анализа, синтеза и оптимизации размеров дуплексера.</p>	<p>Iezhov A., Omelianenko M., Turieieva O. Centimeter and millimeter wavelength duplexers based on longitude inductive septa The new design of H-plane waveguide diplexer with E-plane filters is proposed. A program for electromagnetic simulation of the proposed design was developed as well as synthesis principles and diplexer's dimensions optimization program.</p>
--	--